voortdurend verblijf in zijn landen toestaan. Een antwoord in dien geest werd verzonden.

Toen graaf Otto van Rothenfels en de andere heeren niet lang daarna weder bij de Commissie geroepen werden, deelde men hun het antwoord van den keurvorst mee. Al had nu ook niemand veel verwachting van de zaak gehad, toch stelde een bescheid als dit menigeen diep te leur.

„En is dat het laatste woord?" vroeg een der afgevaardigden. „Mag zoo het recht worden geschonden en gehandeld worden tegen de duidelijke en vaste afspraken in?"

„Wij zullen natuurlijk nog trachten te doen wat wij kunnen", sprak de voorzitter, „maar daar zal in elk geval veel tijd mee heengaan. Gelukt het ons het bepaalde over 1624 uitgevoerd te krijgen, dan verneemt gij het aanstonds".

Nu, dat het lang duren kon, daarvan waren de afgevaardigden maar al te zeer overtuigd. Zonder hoop gingen zij heen, om hun vrienden van alles bericht te geven.

„Mannenbroeders", zoo sprak tenslotte een oud en geacht ridder, „wij moeten onze zaak in de hand des Heeren stellen, maar naar den mensch geoordeeld, is zij verloren. Keurvorst Maximiliaan van Beieren is onder alle Duitsche vorsten de eenige, die uit den ontzettenden oorlog nog een weigevulde kas en een krachtig leger heeft behouden. De gelden die hij den keizer heeft geleend, zijn, zoover ik weet, nog niet terugbetaald en deze zal het hem dus wel niet lastig maken, te meer daar beiden één doel beoogen. Ik zie niet, dat er een macht ter wereld is, die keurvorst Maximiliaan kan dwingen. Al strijdt zijn beslissing tegen alle recht, hij heeft de macht, en dat zegt op 't oogenblik alles".

HOOGENBIRK.

INGEZONDEN STUKKEN.

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie).

Amsterdam, 31 Maart 1913.

Geachte Redactie!

In het belangrijke en aangenaam geschrevene proefschrift van Dr. O. H. Oosterhof, *Isaäc Da Costa als polemist*, vindt men toch iets, dat op misverstand schijnt te rusten, of altbans dit kon kweeken.

Op bl. 229 wordt gesproken over het adres, door de „zeven Haagsche heeren" in 1842 aan de Synode der Ned. Herv. Kerk gezonden. De schrijver zegt dan, dat wat in dit adres van de Synode begeerd werd, valt op te maken uit de conclusie. Van welke conclusie punt 1 dus luidt: „Handhaving der hoofdwaarheden van het Evangelie, en als middel hiertoe, handhaving der Formulieren van eenigheid, in al wat het wezen en de hoofdzaak der Hervormde leer, naar den geest van de opstellers en van de Nederlandsche Hervormde Kerk betreft."

Zoo kon de onkundige lezer tot de opvatting geraken, dat het „in wezen en hoofdzaak" eigenlijk van die adressanten afkomstig is, welke daarmee hun standpunt in dezen hadden uitgesproken.

Toch staat de zaak heel anders.

Ds. Moorees *c. s.* hadden zich in 1841 tot de Synode gewend, en aangedrongen op handhaving van de leer der Kerk.

Daarop nu *had de Synode verklaard*, dat de predikanten gebonden waren wat „het wezen en de hoofdzaak" der leer betreft.

Toen hebben Groen van Prinsterer *c. s.* in het adres van 1842 *die woorden der Synode aangegrepen*.

De Synode zelve had nu verklaard, dat er gebondenheid was. Welaan, zij had dan met eigen beginsel ernst te maken.

Het „in wezen en hoofdzaak" is dus oorspronkelijk *van de Haagsche Synode*.

Het kwam er thans op aan, de Synode *aan haar woord* te binden; met haar *door te spreken*.

Daarin lag de beteekenis van het Adres der „zeven Haagsche heeren" van 1842.

„Het kwam mij voor" — dus leest men in de *Ned. Gedachten*, 2de serie, dl. IV, bl. 260 — „dat de Synode bij haar *eigen woorden* behoorde te worden gevat, ter voortzetting van het met Ds. Moorrees c. s. aangevangen gesprek."

En bl. 267: „het Adres van 1842 was *repliek* op die zinsnede."

Waarop is gevolgd een Synodaal rapport van dat jaar, hetwelk was „overrijk aan herhaling, dood arm aan toelichting der in haar algemeenheid nietsbeduidende . . . zinsnede." (bl. 268)

In het stuk: *Aan de Hervormde Gemeente*, dat in 1843 het licht zag, en Da Costa's ongelukkige *Rekenschap van gevoelens* heeft uitgelokt, vindt men op bl. 52 noot 3 die „herhaling" van het „in wezen en hoofdzaak", waarbij de Synode verklaarde elk gevoelen af te keuren en te blijven afkeuren „waardoor het gezag van Gods onfeilbaar Heilig Woord, begrepen in de Schriften des Ouden en Nieuwen Testaments, en de wezenlijke leer der Hervormde Kerk wordt ondermijnd en bestreden."

Da Costa's interventie heeft echter de actie op grond van het synodale „in wezen en hoofdzaak" de „in haar algemeenheid nietsbeduidende . . . zinsnede," gestuit.

Met dank voor de plaatsing

Uw dw.,
D. P. D. FABIUS.

Aan de Red. van *De Heraut van de Geref. Kerken in Nederland.*

Gereformeerde Gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Bolsum (Fr.), L. H. Duin, te Zweeloo. — 's-Gravendeel, A. C. Heij, te Molenaarsgraaf c.a. — Raard, H. de Lange, te Gaastmeer. — Donkerbroek, D. Ligter, cand. te Kampen. — Fijnaart c.a., J. A. Tazelaar, cand. te Weesp.

AANGENOMEN: Nieuw-Weerdinge, H. Haspers, te Garrelsweer.

BEDANKT: Nes en Wierum, W. L. Korfker, te Jutrijp-Hommerts. — Giessen Oud- en Nieuwkerk, T. J. Hagen, te Nieuwe-Pekela. — Ezinge, H. Hummelen, te Haarlemmermeer (O.-Z.). — Doesburg, J. J. Westerbeek van Eerten, te Kampen.

Nederlandsch Hervormde Kerk.

BEROEPEN: Andijk en Kollum, P. v. d. Veer, te Pingjum. — Heveskes (Gr.), J. Steenmeijer, te Oterdum (Gr.). — Hasselt (ze predikantspl.), J. G. Dekking, te Monster. — Nieuw-Amsterdam, (toez.), B. J. Ligtenberg, te Lutten a/d. Dedemsvaart. — Terborg, J. J. H. Bange, te Finsterwolde. — Ezinge (Gr.), A. Bazuin, te Lobith. — Uithuizermeeden (Gr.) (toez.), G. G. Blecker, te Ouderkerk a/d. Amstel.

AANGENOMEN: Serooskerke, A. Adriani, cand. te Utrecht.

BEDANKT: Kielwindeweer (Gr.), H. A Reddingius, em.-pred. te Groningen, — Nieuw-Amsterdam (toez.), B. J. Ligtenberg, te Lutten a/d. Dedemsvaart.

Geabonneerden op DE HERAUT worden beleefd verzocht, de abonnementsgelden over het kwartaal, geëindigd 31 Maart, ten bedrage van f 1.20, per postwissel over te maken, welken men gelieve te adresseeren aan

De Administratie van „De Heraut", Amsterdam.

De abonnementsprijs van De Heraut *is* **f 1.20** *per kwartaal.*

Na ontvangst van den postwissel wordt den afzender daarvan bericht gezonden.

DE ADMINISTRATIE.

Amsterdam, April 1913.

Advertentiën.

Heden overleed, na een kortstondige ongesteldheid, onze geliefde en zorgzame Echtgenoote, Moeder, Behuwd- en Grootmoeder

NEELTJE KLAPWIJK,
geb. VAN VLIET,

in den ouderdom van bijna 81 jaren.

A. KLAPWIJK Sr.
P. KLAPWIJK.
W. C. KLAPWIJK—HORNES.
D. KLAPWIJK.
M. KLAPWIJK—VERMOEYT.
A. KLAPWIJK Jr.
A. KLAPWIJK—BATENBURG.
T. A. KLAPWIJK—V. D. KAADEN.
K. V. D. KAADEN.
A. T. KLAPWIJK
en Kleinkinderen.

Berkel en Rodenrijs, 1 April 1913.

Heden ontsliep na een smartelijk doch geduldig lijden in haren Heere en Heiland mijn innig geliefde Echtgenoote en der kinderen zorgzame Moeder, Mejuffrouw

MARGARETHA JACOBA SMIT

in den ouderdom van 41 jaar.

A. MEIBOOM
en Kinderen.

Alkmaar, 1 April 1913.

Is verkrijgbaar:

De Kerkelijke Actie te Kampen

toegelicht en beoordeeld
DOOR
N. van Dooren Ez.
Lid der Geref. kerk te Kampen.

10 ct. Franco per post 12½ ct.

Kampen. **J. H. BOS.**

Neêrlands roem!

Het is bewezen dat

Rheumatiek Remedie

het eenigst afdoend geneesmiddel is voor jicht en rheumatiek (hoe verouderd ook). Wij worden schier overladen met vrijwillige dankbetuigingen uit alle oorden des lands. Zij liggen voor ieder ter inzage en afdrukken worden op aanvrage gratis en franco toegezonden. — **Rheumatiek-Remedie** is reeds wereldberoemd. Prijs per gesegelde flacon □ cartonnen doos met gebruiksaanwijzing, **franco** thuis **60 cts.** bij vooruitbetaling per postwissel of 13 postzegels à 5 cts per brief. Let op het fabrieksmerk **R. R.** en flacons zonder **onze** naam is bedrist namaak en mitsdien waardeloos.

Verkrijgbaar bij alle Apothekers en Drogisten en bij den Hoofd Depôthouder

K. S. de BOER - SNEEK (Holland).

Verschenen:

Afl. I van den TWEEDEN DRUK van

„Het Geloof der Vaderen".

De Nederlandsche Geloofsbelijdenis toegelicht door Ds. N. Y. v. GOOR,
Pred. te Groningen.

Compleet in **25 afl. á 10 cent.**

Dat reeds nu van dit werk zoo kort na het verschijnen van den eersten druk, een nieuwe uitgave noodig was, bewijst de groote bruikbaarheid van deze handleiding. Vraagt proefafl. gratis.

Groningen. **Firma JAN HAAN.**

Lezers van

Dag- en Weekbladen

IN DE

Spoorwegwagens

werpt Uwe Couranten, na ze gelezen te hebben, in de bussen voor de Ziekenhuizen op de Perrons van de Spoorwegstations aanwezig; daarmede verricht gij een nuttig werk.

Laat ze vooral niet in den wagen liggen.

Firma S. DE HAAS,

Haddingestraat 11, Groningen.

Specialiteit in den aanleg van **Centrale Verwarming in Kerken en Scholen.**

Vraag prijsopgaaf en attesten.

MATTHEW HENRY BIJBELVERKLARING

☛ **Het 1e deel van het Oude Testament is thans gereed en werd aan alle Inteekenaars verzonden.**

☛ De verschijning der afleveringen gaat geregeld door. Elke **veertien dagen** verschijnt er een van minstens 48 pagina's.

☛ Men verbindt zich voor ☚
50 afleveringen à 30 cent.

☛ Deze uitnemende Bijbelverklaring verdient een eere-plaats in

elk christelijk gezin.

Vraag uitvoerig prospectus bij Uw Boekh. of bij den Uitgever

Kampen. **J. H. KOK.**

Congres voor Gereformeerde Evangelisatie.

Aan de leden van het Congres wordt medegedeeld, dat er Maandagavond 7 April, van 8 tot 11 uur in de bovenzaal van het AMERICAN-HOTEL, Leidscheplein, (ingang Marnixstraat) gelegenheid is elkander te ontmoeten en alle gewenschte inlichtingen te verkrijgen.

Aan degenen die zich hebben opgegeven is een kaart toegezonden, die **Maandagavond** in **American Hotel** of **Dinsdag** in **Parkzicht**, tegen betaling van *f* 2.50 voor afgevaardigden of *f* 0.50 voor particulieren, kan ingewisseld worden voor het bewijs van Toegang.

Wie zich heeft opgegeven en bovenbedoelde kaart niet ontving, gelieve hierover omgaand te correspondeeren.

Zonder deze kaart kan niemand worden toegelaten. Er is geen plaats meer

Zoowel **Dinsdag- als Woensdagnamiddag** is er in „Parkzicht" gelegenheid **gemeenschappelijk het middagmaal te gebruiken à** *f* 1.50 per persoon. Men moet zich daarvoor des ochtends opgeven.

Namens het Plaatselijk Comité,
W. KIRCHNER.

Groningsche Hypotheekbank voor Nederland.

Gevestigd te GRONINGEN.

Bijkantoor te ZWOLLE: Bloemendalstraat no. 18.

Maatschappelijk Kapitaal *f* 1,000,000.

Verstrekt geld op eerste hypotheek

Geeft uit 4¼ pCt. Pandbrieven,

in stukken van *f* 1000.—, *f* 500.—, en *f* 100.— tegen den koers van 100½ % en

4 pCt. Pandbrieven,

in stukken van *f* 1000.—, *f* 500.—, *f* 100.— en *f* 50.—, tegen **beurskoers.**

Inlichtingen geven te *Amsterdam* de heeren: L. G. WEISZ & Co. Westermarkt 21 en te *Rotterdam* de heer H. DANE, Haringvliet 49.

De Directie:
M. BROUWER. Mr. H. VAN DER VEGTE. F. J. BOLT

IN HET LAND VAN GUIDO GEZELLE.

Onder dezen titel geeft **Mejuffrouw KUYPER** Schetsen over Vlaanderen in „TIMOTHEUS".

Aanvang **1 April 1913** Prijs per half. *f* 1.75

Uitgevers: **LA RIVIÈRE & VOORHOEVE - ZWOLLE.**

Bij J. H. KOK te KAMPEN verscheen heden:

PRO REGE

of

het Koningschap van Christus

door

Dr. A. KUYPER.

Drie deelen. Royaal formaat. Prijs f 15.—.

Gebonden in drie Stempelbanden f 17.50.

Christel. Vereeniging van Nederlanders te Londen.

Bovengenoemde vereeniging vergadert **elken Dinsdagavond** te **8 uur** in 't gebouw van het **Duitsche Christel. „Kelnerheim", 48 Charlotte Street, Fitzroy Square W.**

Verdere inlichtingen verstrekt gaarne de Secretaris J. BOER,
50 Burnfoot Avenue Munster Rd. *London S. W.*

KONINKLIJKE HOLLANDSCHE LLOYD.

Eerstvolgende Afvaarten naar:

PERNAMBUCO, BAHIA, RIO DE JANEIRO, SANTOS, MONTEVIDEO en BUENOS-AYRES.

STOOMSCHIP.	Vertrek van Amsterdam.	Dover.	Boulogne s/M.	La Coruna.	Vigo.	Leixoes.	Lissabon.
2) DELFLAND	16 April	—	—	—	22 April	—	—
1) FRISIA	23 „	24 April	24 April	26 April	27 „	—	28 April
3) AMSTELLAND	1 Mei	—	—	—	—	7 Mei	8 Mei
2) EEMLAND	3 „	—	—	—	—	—	—
1) ZEELANDIA	14 „	15 Mei	15 Mei	17 Mei	18 Mei	—	19 Mei

1) Sneldienst voor Passagiers en Ijlgoederen naar Rio de Janeiro, Santos, Montevideo en Buenos-Ayres.

2) Vrachtdienst naar Montevideo en Buenos-Ayres (Rosario).

3) Vrachtdienst naar Pernambuco, Bahia, Rio de Janeiro en Santos (eventueel ook naar Natal, Cabedello, Maceio en Victoria).

Voor verdere inlichtingen wende men zich tot den KONINKL. HOLLANDSCHEN LLOYD, Prins Hendrikkade 131 te Amsterdam Telegram Adres: REALLOYD of tot de Agenten te Rotterdam: D. BURGER & ZOON; te 's-Gravenhage: CRANS & Co.

LEVENSVERZEKERING

de Nederlanden van 1845

BRAND - - INBRAAK | **VERZEKERING**

DEN HAAG (Vroeger Zutphen) Directie HENNY
KAPITAAL . . . . . f 6.000.000.00
EXTRA RESERVES . . . 2.000.000.00

L. G. WEISZ & Co.,

Commissionairs in Effecten,
WESTERMARKT No. 21
AMSTERDAM.

ELKA WATCHES

DE BESTE HORLOGES.

***f* 12.50.** 3 jaar garantie.

max. afwijking 1 min. per week.

Keurzendingen door het geheele rijk

ELKA
WATCH Co.
E. KIEK Jr.,
BEKROOND MET HOOGSTE ONDERSCHEIDINGEN.
Kalverstraat 206.

Bij den Uitgever J. H. KOK te KAMPEN verschijnt in elkander geregeld opvolgende Afleveringen:

Handboek voor de Heilige Geschiedenis

door

Prof. Dr. P. A. E. Sillevis Smitt.

Compleet in 20 afleveringen à 25 cent.

Elke aflev. bevat minstens twee vel druks zoodat het geheele werk twee kloeke boekdeelen vormt.

☛ *Zij die inteekenen vóór de laatste aflev. is verschenen, ontvangen*

twee keurige stempelbanden GRATIS.

De 1e aflev. is bij alle Boekh. ter inzage voorhanden.

☛ *De auteur stelt zich voor een Bijbelsche Geschiedenis te geven die geheel staat op de hoogte van den tegenwoordigen tijd.*

De gansche Christelijke pers heeft dit werk ten zeerste aanbevolen.

Vraag uitvoerig prospectus.

ABSHAUBBIN's of Anti-Rheumatische Watten.

Deze watten zijn het zekerst werkend middel tegen alle pijnen of ongemakken door gevatte koude ontstaan, bizonder voor de zoozeer **gevreesde plaag, Rheumathiek,** Kiespijn, Schouderpijn, Spierenpijn in nek, armen of beenen enz. enz. Bij het heerschende weer kan men spoedig van die boose pijnen verlost zijn door het gebruik mijner sinds 50 jaren beroemde watten. Ze zijn uitstekend, goedkoop en onschadelijk voor het gebruik tegen andere kwalen.

Prijs 30 cents per pakje.

Verkrijgbaar bij den hoofddepothouder **A. BREETVELT Az., Delft** en verder bij:
W. A. Schade & Zonen, Amsterdam, Nieuwendijk.
Christiaan Annegarn, Amsterdam, Paleisstr. h. Singel.
Gez. Mann, „de Huisvrouw", Amsterdam, Heiligenweg.
Jacobson & Manus, Amsterdam, Jodenbreestraat.
Mej. N. Moransard, Haarlem, „de Vlijt".
H. Meijer, Haarlem, „In de Katoenbaal".
A. Vlaanderen, Hilversum.
G. de Barbanson, Nieuwediep.
Iserief & Zonen, Den Haag, Veenestraat
M. R. C. Lippits, Hoorn.
Z. C. Theisaling, Alkmaar.
Wed. F. Wierper, Weesp.
G. Appelman, Westwoud.
H. J. Appelman, Hem.
J. Luijendijk, Maasland.
Gebr. Leser, Assen.
E. Lakke, Meppel.
L. van der Vaart, 's-Bosch.
J. C. van Aken-Kroonen, Breda.
Beuzemaker & Co., Leiden, Vischmarkt.
Gez. Wassink, Arnhem.
Gez. Weghuis, Zwolle.
G. J. Rijsdijk, Ridderkerk.
P. Bonthond, Steenwijk.
A. Velders, Heerenstraat 59, Zeist.
P. Grashuis, Zaandam.
Wederverkoopers gevraagd.

Spaarbank

VOOR DE

Stad AMSTERDAM.

(Opgericht in 1848).

Hoofdbureau,

Tijdelijk: Reguliersdwarsstraat 730.

Geopend:

ELKEN WERKDAG van des morgens half 10 tot des avonds half 9 uur.

Bijbureaux:

Bloemgracht 33
Haarlemmerplein 4
Bilderdijkstraat 194
Ceintuurbaan 131
„Zeemanshuis", Kadijksplein 8
1ste Van Swindenstraat 19.

Geopend:

ELKEN WERKDAG des morgens van half 10 tot half 1 en des avonds van half 7 tot half 9 uur.

Mr. H. J. J. POST,
Directeur.